

NACIONALNA
KOALICIJA ZA
DECENTRALIZACIJU

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

alternativni izveštaj

SPROVOĐENJE ZAKONA O ZABRANI DISKRIMINACIJE U ŠUMADIJSKOM UPRAVNOM OKRUGU

Rad NKD-a podržava Švedska u okviru programa Beogradske otvorene škole „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji

Ovaj izveštaj izrađen je u okviru projekta "Provera evropske stvarnosti" koji u partnerstvu sa Beogradskom otvorenom školom, realizuje Nacionalna koalicija za decentralizaciju i Roma Centar kao jedan od partnera na projektu.

UVODNE NAPOMENE

Poštovanje ljudskih i manjinskih prava predstavlja civilizacijsku obavezu za svako demokratsko društvo. Najznačajniji (međunarodni) ugovor u ovoj oblasti je svakako Evropska konvencija o ljudskim pravima potpisana u Rimu, nakon drugog svetskog rata 1950. godine, kojoj je prethodilo donošenje Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima koja je, 10. septembra 1948. godine, usvojena na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija.

Jedna od zanimljivih činjenica vezanih za Deklaraciju o ljudskim pravima je da je ovaj dokument, 2004. godine ušao u Ginisovu knjigu rekorda kao „najprevođeniji“ dokument u svetu.

Srbija se na poštovanje ljudskih i manjinskih prava obavezala potpisivanjem Konvencije, ali se ova prava građanima garantuju i samim Ustavom Republike Srbije. Vladavina prava, kao koncept čija je osnova poštovanje ljudskih i manjinskih prava, ravnopravnost i jednakost građana jedan je od osnovnih uslova koje Srbija treba da ispuni u procesu pridruživanja Srbije Evropskoj uniji.

Poštovanje ovih principa pre svega je važno za građane Srbije, ali je proces pristupanja Srbije Evropskoj uniji i otvaranje pregovora i poglavlja 23 kojim je ova oblast obuhvaćena, omogućio kvalitativno merenje ostvarenja i implementacije ovih principa u Srbiji.

Ova analiza predstavlja rezultate istraživanja o sprovođenju Zakona o zabrani diskriminacije koji je jedan od najvažnijih zakona u ovoj oblasti. Istraživanjem je obuhvaćen period od 01. 01. 2011. godine do 30. 04. 2017. godine. Za potrebe izveštaja, a na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, prikupljeni su podaci Ministarstva unutrašnjih poslova, Osnovnog javnog tužilaštva, Osnovnog i Višeg suda u Kragujevcu, kao i podaci nezavisnih republičkih institucija Poverenika za zaštitu ravnopravnosti i Zaštitnika građana.

Pored zakonskog okvira koji reguliše sprečavanje diskriminacije, analize primene ovih rešenja analiza se bavi i analizom rada Institucija i zakonodavnog okvira koji reguliše ovu oblast u zemljama Evropske unije i zemljama regiona.

Pored zakonskog okvira koji reguliše sprečavanje diskriminacije, analize primene ovih rešenja analiza se bavi i analizom rada Institucija i zakonodavnog okvira koji reguliše ovu oblast u zemljama Evropske unije i zemljama regiona.

UVOD

Srbija je 2009. godine usvojila Zakon o zabrani diskriminacije, koji je tada bio uslov za stavljanje Srbije na belu šengensku listu, što je za građane Srbije značilo konačno ukidanje viza za putovanje u zemlje Evropske Unije.

Ovim zakonom, u trinaest tačaka, jasno je definisano koji su sve kažnjivi oblici diskriminacije, od nepoštovanja prava jednakosti u upravnim postupcima do uskraćivanja prava na rad i diskriminacije na osnovu političkog opredeljenja.

Pored zakona o zabrani diskriminacije i seta drugih zakona i uredbi, jednakost se građanima jemči i članom 21. Ustava, najvišeg pravnog akta Republike Srbije, koji zabranjuje neposrednu ili posrednu diskriminaciju, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja.

Srbija je potpisnica velikog broja međunarodnih sporazuma i konvencija o zaštiti i poštovanju ljudskih prava, a kao obavezu je, u okviru procesa evropskih integracija, preuzela i usklađivanje propisa i standarda u oblasti zaštite ljudskih i manjinskih prava.

Proces pridruživanja Srbije Evropskoj Uniji pokrenut je marta 2012. godine, kada je Evropski savet Srbiji priznao status kandidata. Nacrt sporazuma u 15 tačaka, usvojen je tokom devete runde dijaloga, održane 19. aprila 2013. godine u Briselu, a pregovori su zvanično započeti sredinom decembra 2015. godine.

Proces pridruživanja menjao se u svakom od ciklusa, a Evropa je u tom procesu učila iz sopstvenih grešaka. Nakon poslednjeg ciklusa pridruživanja, kada se uniji kao punopravna članica pridružila i Republika Hrvatska koja se, na kraju procesa, suočila sa problemima implementacije standarda propisanih poglavljima 23 i 24, koja se bave pravosuđem, ljudskim pravima, pravdom, slobodom i bezbednošću, Evropska komisija uvela je pravilo da se poglavlja 23 i 24, kao najzahtevnija otvaraju među prvima i uz poglavlje 35 – specifično za Srbiju – budu zatvorena među poslednjima. Izostanak napretka u ovim oblastima čak bi, prema novim pravilima, mogao da zaustavi process pregovora u ostalim oblastima, ukoliko se proceni da se ne čini dovoljan napredak.

2.1. OSNOVE ZAKONODAVSTVA KOJIM SE UREĐUJE ZABRANA DISKRIMINACIJE

ZAKONSKI OKVIR USPOSTAVLJEN NEOPHODNO DALJE USAGLAŠAVANJE

Zaštita osnovnih ljudskih prava u Srbiji definisana najvišim pravnom aktom, Ustavom Republike Srbije, kao i posebnim zakonom, [Zakonom o zabrani diskriminacije](#), a diskriminacija se kao krivično delo nalazi i u samom [Krivičnom zakoniku Republike Srbije](#) gde se članom 387, bliže definiše kažnjivo, diskriminatorno ponašanje. Srbija je, takođe, nakon donošenja Zakona o zabrani diskriminacije, 2009. godine, formirala nezavistan samostalni organ koji sprovodi postupke po pritužbama u slučajevima diskriminacije – Poverenika za ravnopravnost. Pored postupanja po osnovu pritužbi i postupanja po službenoj dužnosti, Poverenik je zadužen i da „prati sprovođenje drugih zakona i propisa i inicira donošenje ili izmenu propisa radi sprovođenja i unapređivanja zaštite od diskriminacije“ i da „uspostavlja i održava saradnju sa organima nadležnim za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštitu ljudskih prava“.

ČLAN 21. USTAVA

Pred Ustavom i zakonom svi su jednaki.

Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.

Zabranjena je svaka diskriminacija, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta.

Donošenjem Zakona, formiranjem nezavisnog tela i formiranjem Saveta nacionalnih manjina Srbija je ostvarila izvestan napredak u implementaciji principa ravnopravnosti što je konstatovano i u godišnjem [Izveštaju o napretku Evropske komisije](#) iz 2010. godine. Vlada Srbije obrazovala je i Kancelariju za ljudska i manjinska prava, a formirano je i telo za rodnu ravnopravnost na čijem čelu je potpredsednica Vlade i ministarka Zorana Mihajlović.

[Akcionim planom za zaštitu od diskriminacije za period 2014-2018](#) predviđena je dalja „harmonizacija“ propisa i donošenje podzakonskih akata, a jedna od mera (3.2.7.) je i analiza primene Zakona o zabrani diskriminacije kao i utvrđivanje mera koje će sprečiti diskriminaciju prema osetljivim grupama, na osnovu konkretnih slučajeva sa kojima se suočavaju Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, Zaštitnik građana i Pokrajinski ombudsman.

Međutim, [poslednji izveštaj o sprovođenju Akcionog plana](#), koji je objavljen početkom septembra, kao i poslednji izveštaj komisije, ukazuju na to da veliki broj mera nije u potpunosti ispunjen. Možda i najindikativniji je podatak o broju indikatora (kojima se prati realizacija mera) za koje „nema podataka o ispunjenosti“, što znači da organi nadležni za njihovo ispunjenje, Kancelariji nisu dostavili izveštaj o radu na realizaciji tih mera.

U izveštaju se navodi da je od ukupno 128 indikatora ispunjeno njih 59 (48%), delimično ispunjeno 22 (18%) što znači da je od ukupnog broja mera delimično ili potpuno ispunjeno 80 odsto planiranih aktivnosti. Broj neispunjenih indikatora u ovom trenutku iznosi 16 (13%), a u izveštaju se navodi i da za ukupno 31 indikator, dakle četvrtinu ukupnog broja (25%) „nema podataka o ispunjenosti“.

Predstavnici NKD-a su prilikom predavljanja publikacije koja se bavi problemom izveštavanja u slučajevima diskriminacije Povereniku za ravnopravnost postavili pitanje u vezi analize primene Zakona o zabrani diskriminacije (gore pomenuta mera) i dobili odgovor da takav dokument ne postoji. Iako je logično da nezavisno telo koje se bavi prevencijom diskriminacije bude informisano

o tome, kako Poverenik nije jedan od „realizatora“ pomenute mere, NKD se nakon toga obratio Kancelariji za ljudska i manjinska prava i uputio pitanje u vezi ove analize. Iz Kancelarije smo dobili zvaničan odgovor da je „Analizu (o sprovođenju Zakona o zabrani diskriminacije, prim. aut) radila posebna Radna grupa u kojoj čak i nije bilo predstavnika Kancelarije za ljudska i manjinska prava.“. Ovakvi odgovori i izostanak uključivanja svih tela nadležnih za sprovođenje i praćenje ovih mera ukazuju na probleme u realizaciji mera iz akcionog plana i izostanak koordinacije u radu. Vredi napomenuti i da je u Izveštaju i samom Akcionom planu kancelarija za ljudska i manjinska prava navedena kao učesnik u postupku realizacije ove mere, dok se kao realizator navodi Ministarstvo pravde.

U ŠUMADIJI (STATISTIČKI GLEDANO) NEMA DISKRIMINACIJE

Podaci Osnovnog suda u Kragujevcu, do kojih je Roma centar došao po osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, pokazuju da su u tom sudu, u poslednjih sedam godina (01.01.2010 – 05.06.2017.), vođena četiri postupka čiji je predmet spora (bila) diskriminacija, kao i da je po osnovu nadležnosti Osnovni sud Višem sudu prosledio ukupno osamnaest predmeta pokrenutih po osnovu diskriminacije u oblasti rada. U odgovoru Osnovnog suda, pored gore pomenutih podataka navodi se i da se iz elektronske baze podataka (automatsko vođenje podataka koji se vodi u parničnoj pisarnici) ne može zaključiti o kojoj se vrsti diskriminacije radi u ova četiri postupka. Sličan odgovor smo, po istom osnovu, dobili i od Policijske uprave u Kragujevcu.

U odgovoru Policijske uprave Kragujevac se navodi samo da MUP ne vodi evidenciju po navedenim kriterijumima (članovi Zakona o zabrani diskriminacije od 15 do 27) te da nije u mogućnosti da odgovori na naš Zahtev.

U odgovoru Višeg suda, kome smo se po istom osnovu obratili, navodi se da su ovi predmeti vođeni po osnovu zlostavljanja, odnosno Zakona o sprečavanju i zlostavljanju na radu, a ne po osnovu Zakonu o zabrani diskriminacije.

Problem praćenja efekata donošenja ovakvog zakona prepoznat je i od strane nadležnih institucija pa se tako Analiza primene ovog zakona, kao mera, našla i u Akcionom planu za sprovođenje Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije i akcionom planu za poglavlje 23.

Problem međutim, nije samo u primeni zakona već i u nedovoljnoj informisanosti građana o zakonskim merama koje je moguće preduzeti kako bi se zaštitili od diskriminacije, posebno kada govorimo o ranjivim grupama. U prilog tome govori i činjenica da u istom vremenskom periodu po osnovu diskriminacije Povereniku za ravnopravnost podneto više od tri hiljade pritužbi.

U isto vreme, analiza podataka iz godišnjih izveštaja Poverenika pokazuje da broj pritužbi za diskriminaciju raste iz godine u godinu. Iz godišnjih Izveštaja o radu Poverenika se, na primer, vidi da je tokom 2011. godine Poverenik je primio ukupno 349 pritužbi, dok je u 2016. taj broj iznosio 1346. Iz izveštaja se takođe može videti da se, kao osnov diskriminacije, u najvećem broju slučajeva navodi nacionalna pripadnost ili etničko poreklo, invaliditet i pola, kao i da je bilo pritužbi na rad državnih organa, koje se odnose na diskriminaciju po osnovu starosnog doba.

Na osnovu izveštaja poverenika može se videti da najviše primera diskriminacije imamo prema pripadnicima nacionalnih manjina i etničkih zajednica, a među pripadnicima nacionalnih manjina najviše pritužbi za diskriminaciju podneli su pripadnici romske zajednice. Često diskriminatorno postupanje prema pripadnicima Romske zajednice je posledica toga što su,

uprkos raznim strateškim planovima za smanjenje siromaštva, inkluziju i integraciju ove zajednice Romi i dalje najsiromašnija društvena grupa sa najnižim nivoom obrazovanja. Diskriminaciju prema romskoj zajednici najčešće čine državni i lokalni organi vlasti, institucije, a česti činioци diskriminacije su i preduzetnici/privrednici. Preduzetnici/privrednici najčešće vrše diskriminaciju prema pripadnicima romske zajednice na osnovu rada i zapošljavanja, jer ne zapošljavaju pripadnike romske zajednice zbog fizičkog izgleda i boje kože.

Još jedan od razloga za statički mali broj sudskih postupaka koji se vode po osnovu diskriminacije može biti i neadekvatno postupanje po prijavama građana, čemu u prilog može svedočiti i primer odbijanja prijave koju je po osnovu Zakona protiv člana Gradske izborne komisije Grada Kragujevca podnela Demokratska unija Roma.

Incident zbog koga su predstavnici unije podneli krivičnu prijavu dogodio se u službenim prostorijama Gradske uprave, odnosno Gradske izborne komisije kada su predstavnici ove partije (Demokratske unije Roma) pokušali da ulože prigovor na rešenje kojim je proglašena jedna od izbornih lista. Član izborne komisije (Z.M) je tada, prema svedočenju svedoka, predstavnicima ove partije, koji su pripadnici Romske zajednice, opsovao „majku cigansku“. Iako je, prema navodima tužbe ovo potvrđeno uvidom u materijal sa video nadzora kao i izjavama od strane svedoka, krivična prijava je odbijena jer, kako piše u Rešenju, „*ne postoji osnov sumnje da je učinjeno napred navedeno krivično delo, kao ni bilo koje drugo krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti.*“

2.2. PREPORUKE MEĐUNARODNIH TELA

OBUKA NADLŽENIH TELA I INSTITUCIONALIZACIJA SARADNJE

Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije (EKRI), koju je osnovao Savet Evrope, jeste nezavisno telo za praćenje stanja ljudskih prava specijalizovano za probleme u vezi sa rasizmom i netolerancijom. Sastavljena je od nezavisnih i nepristrasnih članova koji se imenuju na osnovu svog moralnog autoriteta i priznate stručnosti u oblasti borbe protiv rasizma, ksenofobije, antisemitizma i netolerancije.)

Kako bi se problem diskriminacije sistemski počeo da rešava EKRI preporučuje da srpska policija i tužilaštvo odrede, u celoj zemlji, osobe za kontakt sa osetljivim grupama koje su meta govora mržnje i zločina iz mržnje. Te osobe za kontakt treba da dobijaju stalnu obuku o istragama govora mržnje i zločina iz mržnje i izgrađuju i održavaju, zajedno sa Poverenicom za zaštitu ravnopravnosti, redovan dijalog s tim grupama da bi se obezbedilo adekvatno izveštavanje, istraga i procesuiranje govora mržnje.

Štefan File, bivši evropski komesar za proširenje i politiku evropskog susedstva istakao je ključnu ulogu koju organizacije civilnog društva imaju u doprinošenju uspehu politike integracije Roma: „One su oči i uši društva i stoga su od suštinskog značaja u izgradnji mostova između vlada i romskih zajednica“. zajednica

2.3. ANALIZA PRAVNOG OKVIRA

DISKRIMINACIJA ZABRANJENA NA PAPIRU

Ustav Republike Srbije predviđa ravnopravnost, jednakost i jednaka prava za sve građane; Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o zaštiti prava nacionalnih manjina, Zakon o radu, Zakon o sprečavanju diskriminacije osoba sa invaliditetom, Zakon o sprečavanju zlostavljanja na radu, Zakon o službenoj upotrebi jezika i pisma.

Međunarodni pravni akti koji sprečavaju diskriminaciju: Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, Povelja o ljudskim pravima, Evropska povelja o ljudskim pravima.

ZAKON O ZABRANI DISKRIMINACIJE

Prepoznajući nacionalne manjine kao jednu od grupa najpodložnijih diskriminaciji, Zakon o zabrani diskriminacije upravo njima pruža posebnu zaštitu. Tako, član 13 utvrđuje da je jedan od teških oblika diskriminacije „izazivanje i podsticanje neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti po osnovu nacionalnosti, rasne ili verske pripadnosti, jezika, političkog opredeljenja, pola rodnog identiteta, seksualnog opredeljenja i invaliditeta“.

USTAV REPUBLIKE SRBIJE

Ustavom Republike Srbije u članu 1. se navodi „Republika Srbija je država srpskog naroda i svih građana koji u njoj žive, zasnovana na vladavini prava i socijalnoj pravdi, načelima građanske demokratije, ljudskim i manjinskim pravima i slobodama i pripadnosti evropskim principima i vrednostima“.

Diskriminacija je zabranjena članom 21. koji utvrđuje da su pred Ustavom i zakonima svi jednaki, da svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije. Zabranjena je svaka diskriminacija, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta.

Ustav propisuje i mere afirmativne akcije, odnosno posebne mere koje se mogu uvesti radi postizanja pune ravnopravnosti lica koja se nalaze u nejednakom položaju sa ostalim građanima. Navedene mere predstavljaju davanje privilegije određenim ugroženim grupama, ali se ne smatraju diskriminacijom, iako predstavljaju nejednako postupanje, jer su pravedne i uvedene radi postizanja pune ravnopravnosti.

ZAKON O ZAŠTITI PRAVA I SLOBODA NACIONALNIH MANJINA

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina (2002), Zakon o osnovima sistema obrazovanja i vaspitanja (2006), Zakon o lokalnoj samoupravi (2007).

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina uređuje, između ostalog, zaštitu nacionalnih manjina od svakog oblika diskriminacije u ostvarivanju prava i sloboda i uspostavljanju instrumenata kojima se obezbeđuju i štite posebna prava nacionalnih manjina na samoupravu u

u oblasti obrazovanja, upotrebe jezika, informisanja i kulture i obrazovanju ustanova radi olakšavanja učešća manjina u vlasti i u upravljanju javnim poslovima. Ovaj zakon u svojim osnovnim načelima navodi zabranu diskriminacije na nacionalnoj, etničkoj, rasnoj, jezičkoj osnovi, prema licima koja pripadaju nacionalnim manjinama.

Međunarodni zakoni o zaštiti ljudskih i manjinskih prava

Republika Srbija je, da bi postala članica Ujedinjenih nacija i Saveta Evrope, morala da prihvati sve zakone, konvencije, deklaracije o ljudskim i manjinskim pravima, na koje građani Republike Srbije mogu da se pozovu u zaštiti ljudskih i manjinskih prava.

Najvažniji međunarodni dokumenti:

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, Povelja o ljudskim pravima, Evropska povelja o ljudskim pravima

3.1. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA I PREGLED PODATAKA

STATISTIKA ŠUMADIJSKOG OKRUGA

U Šumadijskom okrugu prevlađuje srpsko stanovništvo. Čine ga grad Kragujevac i šest opština: Topola, Arandjelovac, Batočina, Lapovo, Rača i Knić. Ukupno broji 290.900 stanovnika i pokriva prostor od 2387km².

Po zvaničnom popisu iz 2011¹ u Kragujevcu živi 1.482 pripadnika romske populacije, a u Šumadijskom upravnom okrugu 2.095 pripadnika romske populacije. Procentualno, u Šumadijskom upravnom okrugu živi 0,72%, a u Kragujevcu 0,82% pripadnika romske populacije. Postoje indikacije da podaci sa popisa stanovništva ne prikazuju pravu sliku sa terena.

Procena Policijske uprave Kragujevac je da u Kragujevcu živi od 8.000 do 10.000 pripadnika romske populacije. Dok je prema procenama romskih OCD taj broj znatno veći i iznosi između 12 i 15 hiljada, odnosno između 4 i 5 posto ukupnog stanovništva Šumadijskog okruga.

Broj pripadnika drugih nacionalnih manjina je mali i zanemarljiv za statističke proračune.

Akcioni planovi za poglavlja 23 i 24 predstavljaju set mera koje Srbija treba da preduzme i koje prate ambiciozni rokovi. Prošlo je dvanaest meseci od njihovog usvajanja u aprilu 2016. godine. Tada je Srbija usvojila, odnosno planirala, brojne izmene zakonodavnog i institucionalnog okvira. Takođe, usvojila je, odnosno pripremila niz strategija i akcionih planova kao i procedura i operativnih smernica i izvršila brojne procene nakon kojih su date preporuke. U velikom broju slučajevima sprovođenje tih mera je u ranoj, odnosno vrlo ranoj fazi. Kako Srbija bude napredovala, pažnja će se postepeno premeštati na delotvornost procesa reforme zakonodavstva u praksi kao i na kapacitet institucija zaduženih za sprovođenje vladavine prava kao i uslovima u kojima one postupaju.

U tom pogledu, i da bi se osiguralo stalno informativno izveštavanje i pokazao napredak kroz početne, a potom i suštinske rezultate, **Srbija treba da posveti pažnju i pojača napore radi pribavljanja adekvatnih i pouzdanih statističkih podataka za merenje napretka u oblasti zaštite ljudskih prava.**²

¹ <http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/Public/ReportResultView.aspx?rptId=1210>

² http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/non_paper_pg23_24_srp.pdf

POGLAVLJE 23**Pravosuđe i osnovna prava**

Politika Evropske Unije u oblasti pravosuđa i osnovnih prava ima za cilj da održi i dalje razvija Evropsku Uniju kao područje slobode, bezbednosti i pravde.

Države članice moraju da obezbede poštovanje osnovnih prava i prava građanstva Evropske unije, što je garantovano pravnim nasleđem i Poveljom o osnovnim pravima.

POGLAVLJE 24**Pravda, sloboda i bezbednost**

Politika Evropske Unije ima za cilj da održava i dalje razvija Uniju kao područje slobode, bezbednosti i pravde. Po pitanjima kao što su kontrola granica, vize, eksterne migracije, azil, policijska saradnja, borba protiv organizovanog kriminala i terorizma, saradnja na području borbe protiv droge, carinska saradnja i pravosudna saradnja u krivičnim i građanskim pitanjima, države članice moraju da budu propisno opremljene kako bi na odgovarajući način sprovele rastući okvir zajedničkih pravila.

Pregled podataka prikupljenih od nadležnih institucija

Postavljena pitanja u Zahtevu za dostupnost informacija od javnog značaja.

Pitanja:

1. Koliko je ukupno bilo prijava kršenja navedenih članova zakona?
2. Koliko je bilo prijava po kom pojedinačnom članu zakona?
3. Koje prijave su prosleđene drugim organima i kojim organima (na primer Osnovnom javnom tužilaštvu u Kragujevcu, Osnovnom Sudu u Kragujevcu i drugim) – molim Vas da navedete broj svake prijave (predmeta) koji je prosleđen, kao i kome je prosleđen – za svaki pojedinačan slučaj,
4. Broj prijava koje su odbačene (za svaki pojedinačni član zakona iz tabele),
5. Broj prijava po kojima se nije dalje postupalo kao i šta se sa svakom pojedinačno dogodilo.

(Odgovor Osnovnog suda u Kragujevcu: **U vezi sa ostalim oblicima diskriminacije na koje se Vaš zahtev odnosi, sud ne vodi evidenciju).**

Članovi zakona koji se odnose na diskriminaciju:

R.B.	ČLAN ZAKONA	OBLAST
1.	15	Diskriminacija u postupcima pred organima javne vlasti
2.	16	Diskriminacija u oblasti rada
3.	17	Diskriminacija u pružanju javnih usluga i korišćenja objekata i površina
4.	18	Zabrana verske diskriminacije
5.	19	Diskriminacija u oblasti obrazovanja i stručnog oposobljavanja
6.	20	Diskriminacija na osnovu pola

⁶ http://archive.rec.org/REC/Programs/REREP/LawDrafting/status/Serbia_and_Montenegro/Serbian/Srbija/Nacionalna%20strategija%20i%20programi/NEAP%20Srpski%20draft.pdf, str. 12

⁷ Filip Perković, Univerzitet u Šibeniku, 2016, Uticaj zaštićenih područja na razvoj lokalne zajednice

R.B.	ČLAN ZAKONA	OBLAST
7.	21	Diskriminacija na osnovu seksualne orijentacije
8.	22	Diskriminacija dece
9.	23	Diskriminacija na osnovu starosnog doba
10.	24	Diskriminacija nacionalnih manjina
11.	25	Diskriminacija zbog političke ili sindikalne pripadnosti
12.	26	Diskriminacija osoba sa invaliditetom
13.	27	Diskriminacija s obzirom na zdravstveno stanje

PODACI KOJI SU DOBIJENI OD INSTITUCIJA OBUHVAĆENIH ISTRAŽIVANJEM

- **Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Policijska Uprava Kragujevca**
Zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja dostavljen je Policijskoj Upravi u Kragujevcu 25. 05. 2017. god. Odgovor smo dobili 20. 06. 2017. god. od Ministarstva unutrašnjih poslova Direkcija policije Policijske Uprave u Kragujevcu, 03/24 Broj CB-820610/17

Dobijeni odgovor:

„Obaveštavamo vas da Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije ne vodi evidenciju po navedenim kriterijumima, pa samim tim Policijska uprava Kragujevac ne poseduje dokument u kome su sadržane tražene informacije“.

- **Osnovno javno tužilaštvo Kragujevac**

Zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja dostavljen je Osnovnom javnom tužilaštvo u Kragujevcu 25. 05. 2017.god. Odgovor smo dobili u zakonskom roku, ali bez datuma u dopisu. Osnovno javno tužilaštvo ПИ бр. 11/17.

Osnovno javno tužilaštvo je u periodu obuhvaćenom istraživanjem od 01. 01. 2011. godine do 30. 04. 2017. godine imalo jednu prijavu za povredu ravnopravnosti.

Osnovno javno tužilaštvo u Kragujevcu je rešenjem KT 713/16 od 21. 10. 2016. godine odbacilo navedenu krivičnu prijavu, jer ne postoje osnovi sumnje da je učinjeno napred navedeno krivično delo, kao ni bilo koje drugo krivično delo koje se goni po krivičnoj dužnosti.

Prilog: kopija rešenja Osnovnog javnog tužilaštva u Kragujevcu KT br. 713/16 od 21. 10. 2016. godine.

„Na osnovu člana 284. St.1 tačka 3, ZKP je odbacilo tužbu. M.P. je podneo krivičnu prijavu protiv Z.M. zbog krivičnog dela Povrede ravnopravnosti iz člana 128 st. 2 u vezi st 1 Kz, zato što je dana 08. 04. 2016.godine u Prostorijama Gradske uprave, Gradske izborne komisije, a Z.M. je član Gradske izborne komisije, predstavnik ZZS, a predlagač odborničke grupe ZZŠ. Nakon uloženog prigovora na jednu od proglašanih izbornih lista za lokalne izbore u Gradu Kragujevcu raspisane

za 21. 04. 2016. godine. Z.M. je van svih protokola pretećim tonom i obraćajući se predstavnicima DUR rekao „Šta hoćete, taj će vam prigovor biti odbijen“. Z.M. je pokušao da ih spreči da podnesu prigovor jer je vreme za podnošenje prigovora isticalo i ostalo je još samo pet minuta. I tada je uz viku, a ispred izborne komisije vređao rečima „*Marš, jebem li vam sunce cigansko svima vama*“.

Za ovu psovku i ponašanje Z.M. postoje svedoci i video snimak sigurnosnih kamera u Gradskoj upravi. Osnovno javno tužilaštvo je obavilo razgovore sa svedocima koji su potvrdili ove navode i pribavili snimak sa nadzornih kamera i doneli odluku da odbace krivičnu prijavu kao neosnovanu.

U Zakonu o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, jasno stoji da se Romi nazivaju Romima i da nisu Cigani, da je naziv Cigani pogrdan i uvredljiv. Samo na osnovu toga, ova prijava ne bi trebalo da se odbaci.

Pretpostavljamo da tužilac koji je radio na ovom slučaju nije upoznat sa Zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina.

Kontaktirali smo podnosioca krivične prijave M.P. koji je aktivista u romskoj organizaciji civilnog društva. Sa pitanjem da li su kontaktirali i podnosili tužbe kod drugih organa za zaštitu od diskriminacije, odgovor je da su ih svi odbili. Kontaktirali su i Poverenika za ravnopravnost koji im je odgovorio „ako je tužilaštvo odbilo nema potrebe ni nama da šaljete“. Ostaje pitanje da li neko hoće da reaguje kada se desi diskriminacija.

● **Osnovnom sudu Kragujevac**

Zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja dostavljen je Policijskoj Upravi u Kragujevcu 25. 05. 2017. god. Odgovor smo dobili 05. 06. 2017. god. od Osnovnog suda u Kragujevcu Broj: CY VIII-42-21/17.

Dobijeni odgovor:

„U ovom sudu u periodu od 01. 01. 2011. godine do 25. 06. 2017. godine se vodilo ukupno 4 parnična predmeta čiji je predmet spora diskriminacija i to: П-4772/13, П-599/14, П-33/15, П-9188/16 a da se pri tome iz elektronske baze podataka – automatsko vođenje podataka koje se vodi u parničkoj pisarnici – nemože zaključiti o kojoj se vrsti diskriminacije radi.

Osim toga u pogledu diskriminacije u oblasti rada vođeno je ili se vodi ukupno 18 predmeta i to:

П1-2722/11, П1-97/12, П1-1689/12 (koji su prosleđeni Višem sudu na nadležnost).

П11703/12, П11866/12, П11866/12 (koji su prosleđeni Višem sudu na nadležnost).

П1-1899/12, П1-2069/12, П1-2915/12, П1271/13 (koji su prosleđeni Višem sudu na nadležnost).

П1-448/13, П1-788/13 (koji su prosleđeni Višem sudu na nadležnost).

П1-2668/13 (koji su prosleđeni Višem sudu na nadležnost).

П1-2701/13 (koji su prosleđeni Višem sudu na nadležnost).

П1-12/14 (koji su prosleđeni Višem sudu na nadležnost).

U vezi sa ostalim oblicima diskriminacije na koje se Vaš zahtev odnosi, sud ne vodi evidenciju.

Kako bi sud postupio po Vašem zahtevu potrebno je da se izvrši uvid u svaki pojedinačni predmet Osnovnog suda u Kragujevcu, a od kojih se veliki broj nalazi u sudskoj arhivi, što bi iziskivalo dodatne ljudske resurse i svakako značajan prokovremeni rad, imajući u vidu poslove koji zaposleni u sudu već svakodnevno obavljaju.

Iz napred navedenih razloga sud nije mogao da udovolji Vašem zahtevu i da Vam dostavi tražene informacije i kopije dokumenata koji sadrže istu“.

- **Višem sudu Kragujevac**

Zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja dostavljen je Višem sudu u Kragujevcu, dostavili smo zahtev 16. 06. 2017. god.

Dobijeni odgovor:

Od višeg suda u tražili smo informacije za 18 predmeta koji im je prosleđen od Osnovnog suda, a dobili smo odgovore za deset.

Kako su rešeni predmeti:

1. Vraćeno Osnovnom sudu: П1-97/12
2. Odbijeni tužioni zahtevi: П1-2701/13, П1-2539/13, П1-12/14, П11849/13
3. Povučeni tužioni predmeti: П1-1899/12, П1-448/13, П1-788/13, П1-2668/13, П1-2701/13

- **Zaštitniku građana Kragujevac**

Zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja dostavljen je Zaštitniku građana u Kragujevcu, dostavili smo zahtev 02. 06. 2017. god. odgovor još nismo dobili.....

- **Zaštitniku građana**

Zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja dostavljen je Zaštitniku građana, dostavili smo zahtev 22. 06. 2017. god. Odgovor smo dobili 27. 06. 2017. Godine, delotvorni broj 24887. Zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja Zaštitniku građana je podnet putem elektronske pošte. Odgovor smo dobili putem elektronske pošte.

Dobijeni odgovor:

U dobijenom dopisu Zaštitnik građana nas je uputio na Poverenika za zaštitu ravnopravnosti.

„U vezi sa tim obaveštavamo Vas da Republika Srbija specijalizovani nezavisni državni organ nadležan za zaštitu ravnopravnosti od svih oblika diskriminacije – Poverenik za zaštitu ravnopravnosti koji je ustanovljen Zakonom o zabrani diskriminacije („Sl. Glasnik RS“ br. 22/2009). Saglasno članu 33. Zakona o zabrani diskriminacije. Poverenik:

1. Prima i razmatra pritužbe zbog povrede odredaba tog zakona i daje mišljenje i preporuke u konkretnim slučajevima i izriče mere u skladu sa članom 40. tog zakona;
2. Podnosi pritužbe pruža informacije o njegovom pravu i mogućnosti pokretanja sudskog ili drugog postupka zaštite, odnosno preporučuje postupak mirenja;
3. Podnosi tužbe iz člana 43. ovog zakona, zbog povrede prava iz tog zakona, u svoje ime, a uz saglasnost i za račun diskriminisanog lica, ukoliko postupak pred sudom po istoj stvari nije već pokrenut ili pravosnažno okončan;
4. Podnosi prekršajne prijave zbog povrede prava iz tog zakona;
5. Podnosi godišnje i poseban izveštaj Narodnoj skupštini o stanju u oblasti zaštite ravnopravnosti;
6. Upozorava javnost na najčešće tipove i teške slučajeve diskriminacije;
7. Prati sprovođenje zakona i drugih propisa, inicira donošenje ili izmenu propisa radi sprovođenja i unapređenje zaštite od diskriminacije i daje mišljenje o odredbama nacrta zakona i drugih propisa koji se tiču zabrane diskriminacije;
8. Uspostavlja i održava saradnju sa organima nadležnim za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštitu ljudskih prava na teritoriji autonomne pokrajne i lokalne samouprave;
9. Preporučuje organima javne vlasti i drugim licima mere za ostvarivanje ravnopravnosti.

Pored toga Republika Srbija ima i Zaštitnika građana – nezavisni organ sa mandatom ombudsmana opšte nadležnosti, koji se takođe bavi zaštitom od diskriminacije i promocijom tolerancije.

Prema Ustavu i Zakonu, Zaštitnik građana je nezavisni državni organ, koji štiti prava građana i kontroliše rad organa državne uprave, organa nadležnog za pravnu i zaštitu imovinskih prava i interesa Republike Srbije, kao i drugih organa i organizacija, preduzeća i ustanova kojima su poverena javna ovlašćenja (član 1. Zakona o Zaštiti građana - „Sl. glasnik RS, br.79/2005 i 54 /2007).

Pritužbe zbog diskriminacije podnete Zaštitniku građana se uz saglasnost pritužioca, prosleđuje Povereniku, kako bi se obezbedilo efikasnije ostvarivanje prava građana.

- **Povereniku za zaštitu ravnopravnosti**

Zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja dostavljen je Povereniku za zaštitu ravnopravnosti 22. 06. 2017. god. Odgovor smo dobili 04. 07. 2017. godine broj 011-00-32/2017-03. Zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja je Povereniku za zaštitu ravnopravnosti podnet putem elektronske pošte. Odgovor smo dobili putem elektronske pošte i u štampanom obliku putem pošte.

Dobijeni odgovor:

„ Povodom Vašeg zahteva za pristup informacijama od javnog značaja broj broj 011-00-32/2017-03 od 22. 06. 2017. Godine u smislu odredbe člana 16. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja (Službeni glasnik RS br. 120/04, 54/07, 104/09 i 36/10), obaveštavamo Vas:

- Da su informacije koje tražite sadržane u redovnim godišnjim izveštajima o radu Poverenika za zaštitu ravnopravnosti koji su javno objavljeni i možete ih preuzeti sa sledećih linkova“, navedeni linkovi.

Drugi Zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja dostavljen je Povereniku za zaštitu ravnopravnosti 18. 08. 2017. god. Odgovor smo dobili 05. 09. 2017. Godine, broj 011-00-50/2017-03. Zahtev za dostupnost informacija od javnog značaja je Povereniku za zaštitu ravnopravnosti podnet putem elektronske pošte. Odgovor smo dobili putem elektronske pošte i u štampanom obliku putem pošte.

Ovaj zahtev se odnosi na prijave za diskriminaciju, koja je upućena kancelariji Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, koju su uputili građani Šumadijskog upravnog okruga, u koje spadaju Grad Kragujevac, Opštine: Arandjelovac, Topola, Batočina, Lapovo, Rača i Knić.

Molim Vas da mi za period od 1. 1. 2011. do 30. 4. 2017. godine, dostavite tražene informacije za teritoriju Šumadijskog upravnog okruga i da dostavite kopiju dokumentacije iz koje se može saznati:

1. Koliko je podnetih prijava za diskriminaciju, koje su dostavljene kancelariji Poverenika za zaštitu ravnopravnosti .
2. Za koje oblike diskriminacije
3. Broj prijava koje su odbačene (za svaki pojedinačni član Zakona o zabrani diskriminacije),
4. Broj prijava po kojima se nije dalje postupalo kao i šta se sa svakom pojedinačno dogodilo.

Dobijeni odgovor:

1. Ukupan broj postupaka po pritužbama za mesta iz kojih su pritužbe podnete (Kragujevac, Arandelovac, Topola, Batočina). Za opštine Lapovo, Rača i Knić nismo Vam dostavili podatke iz elektronske baze podataka iz razloga što iz ovih opština nije bilo pritužbi u traženom vremenskom periodu.
2. Ukupan broj postupaka po pritužbama, za mesta iz kojih su pritužbe podnete (Kragujevac, Arandelovac, Topola, Batočina), po osnovima diskriminacije – (lična svojstva koja su podnosioci/teljke naveli) u traženom vremenskom periodu.
3. Broj postupaka po pritužbama koji su okončani zaključkom o obustavi ili odbacivanju u skladu sa članom 36. Zakona o zabrani diskriminacije, u traženom vremenskom periodu.
4. Poverenik za zaštitu ravnopravnosti je postupao po svim podnetim pritužbama u traženom vremenskom periodu.

Tabelarni prikaz diskriminacije – (lična svojstva koja su naveli podnosioci/teljke pritužbi) za Šumadijski upravni okrug za period 01. 01. 2011. – 30. 04. 2017. godine.

(podnosilac/teljka pritužbe može navesti više ličnih svojstava na osnovu kojih smatra da je pretrpeo/la akt diskriminacije)

Naziv osnova diskriminacije	Kragujevac	Arandelovac		
Verska ili politička ubeđenja		1		
Pol	6	3		
Rođenje		1		
Zdravstveno stanje	4	2		
Invaliditet	7	3		
Izgled		1		
Bračni i porodični status	6		1	
Starosno doba	3			1
Preci	1			
Državljanstvo	2			
Nacionalna pripadnost ili etničko poreklo	4			
Imovinsko stanje	1			
Članstvo u političkim, sindikalnim i dr. organizacijama	2			
Neko drugo lično svojstvo	2	2		1
Nema osnova	15	4		
Ukupno	53	17	1	2

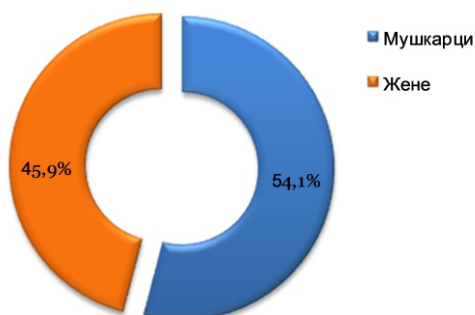
Tabelarni prikaz statističkih podataka za Šumadijski upravni okrug za period 01. 01. 2011. – 30. 04. 2017. godine

Grad/opština	Ukupan broj pritužbi	Ukupan broj mišljenja	Zaključak o odbacivanju			Zaključak o obustavi postupka		
			Nenadležnost	Nisu otklonjeni nedostaci	Podnosilac pritužbe NN lice	Nema povrede	U toku je sudski postupak	Odustanak od pritužbe
Kragujevac	46	5*(2)	5	12	1	20	2	1
Arandelovac	16		3	1		8	2	2
Topola	1					1		
Batočina	2					2		
UKUPNO	65	5*(2)	8	13	1	31	4	3

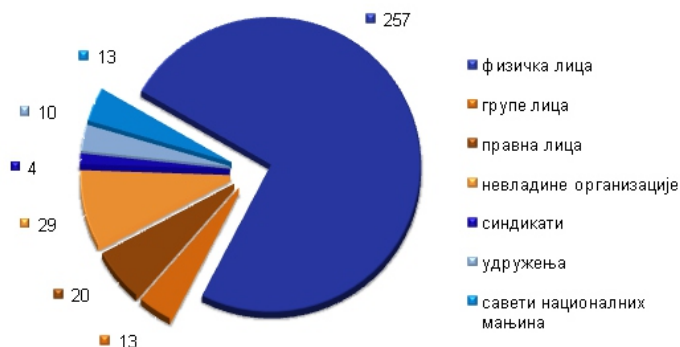
IZVEŠTAJI POVERENIKA ZA RAVNOPRAVNOST ZA TERITORIJU REPUBLIKE SRBIJE

U 2011.godine ukupno je podneto 349 pritužbi na teritoriji Republike Srbije.

Najviše pritužbi podnela su fizička lica – ukupno 257 pritužbi (74%). A pregled prijava nalazi se u nastavku.

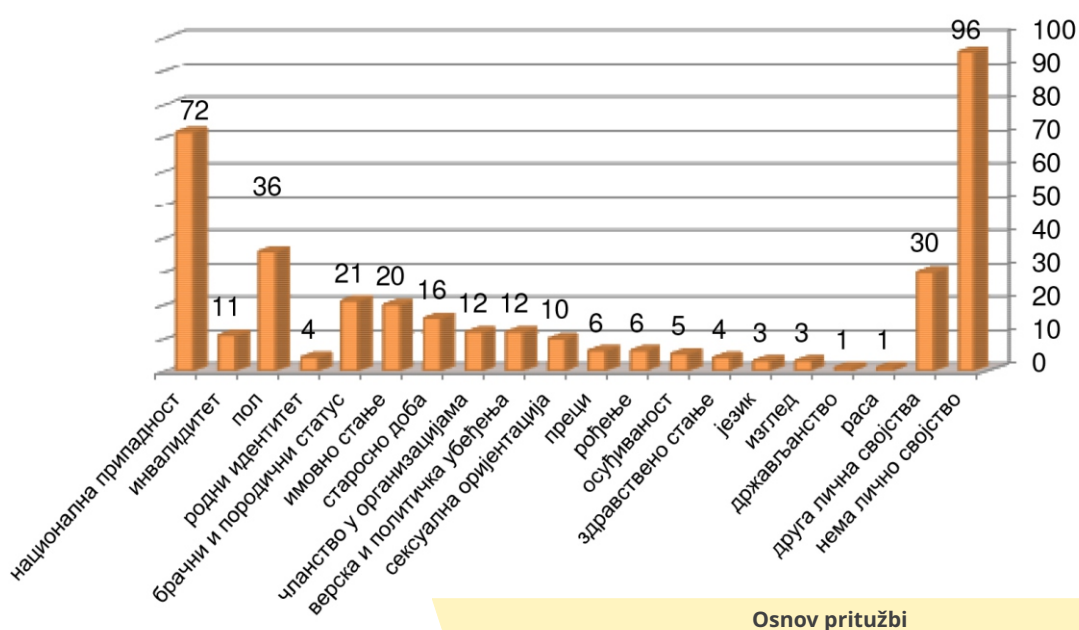
Fizička lica - struktura podnosilaca pritužbi po polu

Podnosioci pritužbi

Najviše pritužbi odnosilo se na diskriminaciju na osnovu:

- Nacionalne pripadnosti (20,6%),
- Pola (10,3%),
- Bračnog i породичnog statusa (6%),
- Imovnog stanja (5,7%),
- Starosnog doba (4,5%),
- Invaliditeta (3,2%),
- Seksualne orijentacije (2,8%) i
- Ostali osnovi (46,9%).

Osnov pritužbi

IZVEŠTAJ POVERENIKA ZA RAVNOPRAVNOST IZ 2012.GODINE

(informacije su preuzete sa internet prezentacije)

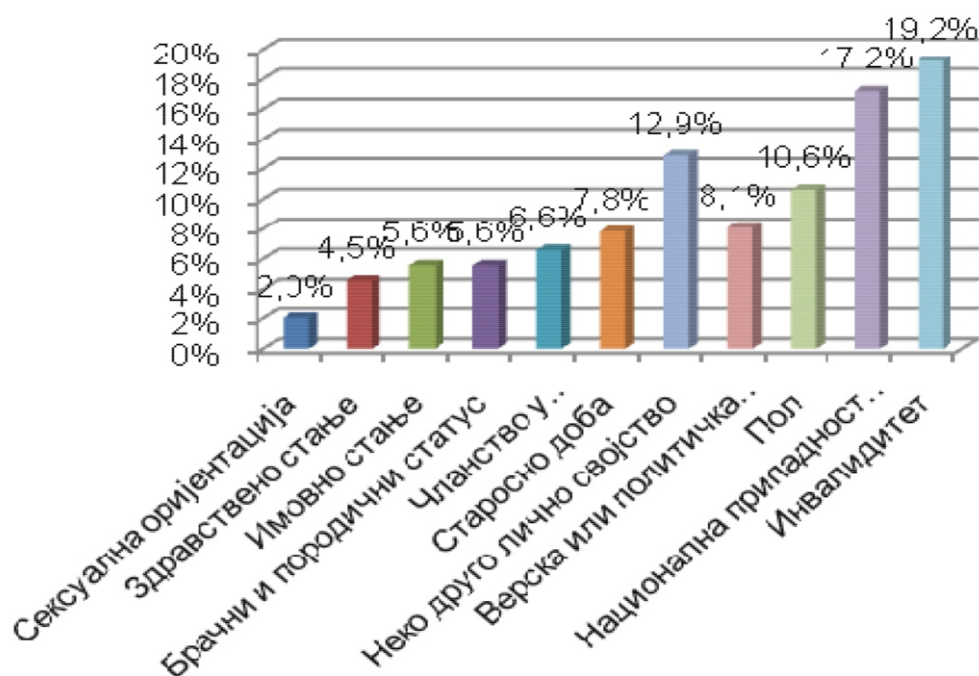
Tokom 2012. godine Povereniku je upućeno 465 pritužbi, što je za skoro 40% više u odnosu na 2011. godinu.

Tokom 2012. godine najveći broj pritužbi podnela su fizička lica – ukupno 381 pritužbu (81,4%). Pravna lica su podnela 81 pritužbu (17,3%), grupe lica su podnele 4 pritužbe (0,9%) i državni organi 2 (0,4%). U grupi pravnih lica, prednjače organizacije civilnog društva sa podnete 62 pritužbe (13,2%).

U 2012. godini broj pritužbi na diskriminaciju na osnovu:

- Invaliditeta 76,
- Nacionalne pripadnosti ili etničkog porekla 68,
- Pola 42
- Verska i politička ubeđenja 32,
- Starosnog doba 31 pritužba,
- Političkim, sindikalnim ili drugim organizacijama 26,
- Bračnog i porodičnog statusa 22,
- Stanja 22,
- Zdravstvenog stanja 18,
- Seksualne orijentacije 8.

Bez navedenog osnova diskriminacije podneto je 145 pritužbi

U 2012. godini najviše je pritužbi podneto protiv

- Državnih organa – 228 (43,8%),
- Pravnih lica 132 (25,4%),
- Fizičkih lica 125 (24%)
- Organa i institucija 25 pritužbi

IZVEŠTAJ POVERENIKA ZA RAVNOPRAVNOST IZ 2013.GODINE

(informacije su preuzete sa internet prezentacije)

U toku 2013. godine Poverenik je uzeo u rad ukupno 763 predmeta, što je za 161 (26,75%) više u odnosu na 2012. godinu.

Najveći broj pritužbi zbog diskriminacije na osnovu nacionalne pripadnosti ili etničkog porekla, podnela su fizička lica – 59, od toga 45 muškaraca i 13 žena, a u jednom slučaju je pritužba podneta elektronski i nije bio naznačen pol podnosioca.

Najviše je bilo pritužbi zbog diskriminacije na osnovu nacionalne pripadnosti:		
Romskoj nacionalnoj manjini (34)	Nemačkoj (3)	Rumunskoj (2)
Bošnjačkoj (10)	Albanskoj (3)	Mađarskoj (2)
Hrvatskoj (8)	Vlaškoj (2)	Makedonskoj (1)
Buđarskoj (6)	Druđim nacionalnim manjinama (10)	

U toku 2013. godine su pritužbe po osnovu invaliditeta činile 19,2% od ukupnog broja pritužbi, a ove godine samo 9,9%.

Najviše pritužbi zbog diskriminacije na osnovu invaliditeta podneto je u oblasti postupanja pred organima javne vlasti – 19, u oblasti rada i zapošljavanja – 17, u oblasti pružanja javnih usluga i/ili korišćenje javnih objekata i površina – 12, šest u oblasti socijalne zaštite, pet u oblasti obrazovanja i stručnog usavršavanja.

Diskriminacije na osnovu invaliditeta 59	Diskriminacije na osnovu pola podneto je 48
Diskriminacije na osnovu imovnog stanja 22	Diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije 25
Diskriminacije na osnovu članstva u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama 22	Diskriminacije po drugim osnovama: 11 pritužbi zbog diskriminacije na osnovu izgleda, 10 na osnovu genetskih osobnosti, devet na osnovu državljanstva, pet zbog rasne diskriminacije, pet na osnovu predaka i 12 zbog boje kože, jezika i rođenja.

IZVEŠTAJ POVERENIKA ZA RAVNOPRAVNOST IZ 2014.GODINE

(informacije su preuzete sa internet prezentacije)

Povereniku za zaštitu ravnopravnosti podneto je 666 pritužbi u toku 2014. godine.

- Diskriminacija nacionalne pripadnosti ili etničkog porekla (18%),
- Diskriminacija zdravstvenog stanja (14,1%)
- Diskriminacija starosnog doba (11,3%).

Tokom 2014. godine fizička lica su podnela većinu pritužbi (66,4%), od čega su 60,9% pritužbi podneli muškarci, a 39,1% žene. Najveći broj pritužbi podnet je iz beogradskog regiona (35,9%) i Vojvodine (20,4%), dok je najmanji broj pritužbi podnet iz Šumadije i Zapadne Srbije, kao i Kosova i Metohije. Pritužbe su u najvećem broju slučajeva podnete protiv pravnih lica (43,4%) i državnih organa (28,7%).

IZVEŠTAJ POVERENIKA ZA RAVNOPRAVNOST IZ 2015.GODINE

(informacije su preuzete sa internet prezentacije)

Tokom 2015. godina je okončana sa 1040 predmeta, što je porast broja predmeta od oko 20%. Vidljivost Poverenika se povećala, a u skladu sa tim i broj osoba koje prepoznaju diskriminaciju i koje su spremne da potraže zaštitu od diskriminacije. Poverenik je primio 797 pritužbi, koje su podneli građani, pravna lica, nevladine organizacije i drugi

Najviše pritužbi ove godine podneto je zbog diskriminacije na osnovu pola, ukupno 22,1%. Ovo je veoma interesantan podatak, s obzirom da su pritužbe zbog diskriminacije na osnovu pola prvi put od kako je uspostavljena institucija Poverenika za zaštitu ravnopravnosti najbrojnije. Jedan od razloga za veliku brojnost pritužbi zbog diskriminacije na osnovu pola jeste usvajanje Zakona o načinu određivanja maksimalnog broja zaposlenih u javnom sektoru. Zbog odredaba ovog zakona koje se odnose na penzionisanje zaposlenih u javnom sektoru, veliki broj žena, ali i sindikata i udruženja obratili su se Povereniku, ukazujući na diskriminaciju na osnovu pola.

Sledeći osnovi po brojnosti pritužbi slični su kao i prethodnih godina, pa su pritužbe zbog diskriminacije na osnovu nacionalne pripadnosti ili etničkog porekla, pritužbe zbog diskriminacije na osnovu invaliditeta:

- 18,4% pritužbi podneto je zbog diskriminacije na osnovu nacionalne pripadnost ili etničkog porekla,
- 11,3% zbog diskriminacije na osnovu invaliditeta,
- 9,4% zbog diskriminacije na osnovu starosnog doba.
- (8,8%) diskriminacije izbeglih lica koja prolaze kroz našu zemlju
- verska i politička ubeđenja naznačena su kao osnov diskriminacije u 5,4%
- seksualna orijentacija u 4,8% pritužbi
- članstvo u sindikalnim, političkim i drugim organizacijama, kao i rodni identitet u po 3,24%.
- Broj pritužbi pojedinačno po drugim osnovama bio je manji od 3%

Pritužbe – nacionalna pripadnost	
Romska nacionalna manjina 60 50,4%	Mađarska nacionalna manjina 4 3,4%
Albanska nacionalna manjina 8 6,7%	Bugarska nacionalna manjina 2 1,7%
Bošnjačka nacionalna manjina 8 6,7%	Slovačka nacionalna manjina 1 0,8%
Vlaška nacionalna manjina 6 5,0%	Slovenačka nacionalna manjina 1 0,8%
Rumunska nacionalna manjina 5 4,2%	Druge nacionalna manjina 20 16,8%
Hrvatska nacionalna manjina 4 3,4%	Ukupno 119 pritužbi

IZVEŠTAJ POVERENIKA ZA RAVNOPRAVNOST IZ 2016.GODINE

(informacije su preuzete sa internet prezentacije)

U toku 2016. godine Poverenik je postupao u 1.346 predmeta. Primljeno je 626 pritužbi, a pored postupanja po pritužbama građana, Poverenik je, u skladu s ovlašćenjima i instrumentima za borbu protiv diskriminacije, doneo 665 preporuka mera za ostvarivanje ravnopravnosti. Broj pritužbi u 2016.

Najveći broj pritužbi zbog diskriminacije Povereniku za zaštitu ravnopravnosti podnela su fizička lica. Kao i prethodnih godina, muškarci se obraćaju češće nego žene, pa od svih pritužbi koje su podnela fizička lica, muškarci su podneli 58%, a žene oko 42%. Tokom 2016. godine, pravna lica podnela su 34 pritužbe, a organizacije civilnog društva 83.

Diskriminacija na osnovu nacionalne pripadnosti nalazi se na trećem mestu po broju pritužbi, i četvrti je osnov diskriminacije, iza pola, invaliditeta i starosnog doba. Primetan je pad broja pritužbi koje su podnete zbog diskriminacije na osnovu nacionalne pripadnosti i etničkog porekla u odnosu na prethodne godine.

Pritužbe – nacionalna pripadnost	
Romska nacionalna manjina 23 38,3%	Bošnjačka nacionalna manjina 2 3,3%
Hrvatska nacionalna manjina 7 11,7%	Makedonska nacionalna manjina 1 1,7%
Albanska nacionalna manjina 6 10%	Slovenačka nacionalna manjina 1 1,7%
Rumunska nacionalna manjina 4 6,7%	Grčka nacionalna manjina 1 1,7%
Vlaška nacionalna manjina 4 6,7%	
Mađarska nacionalna manjina 3 5,0%	Ukupno 60 pritužbi

U ispitanom periodu (2011-2017), a po podacima Poverenika za ravnopravnost najviše diskriminacije se odnosi na pripadnike nacionalnih manjina i etničkih grupa. Od svih prijava za diskriminaciju prema nacionalnim manjinama, romska nacionalna manjina je najdiskriminisanija. Po broju prijava za diskriminaciju od godine do godine, od svih prijava, na romsku nacionalnu manjinu otpada od trećine do polovine prijava. Uzimajući u obzir da je romska nacionalna manjina i sa najnižim nivoom društvenog uticaja (obrazovni nivo, siromaštvo, politički uticaj), broj zvaničnih prijava je mnogo manji od stvarne diskriminacije. Pored strategija i akcionih planova, kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou, položaj romske zajednice se nije mnogo promenio. Broj prijava za diskriminaciju iz godine u godinu raste, što pokazuje da je sve veći broj građana upoznat sa svojim pravima i sa pravima koji su dobili usvajanjem Zakona o zabrani diskriminacije. Da bi se približili pravom broju osoba koje doživljavaju diskriminaciju, moramo promovisati Zakon o zabrani diskriminacije. Posebno treba raditi sa romskom zajednicom.

4.1. PODACI IZ REGIONA

PODACI O RADU HRVATSKE PRAVOBRANITELJICE ZA 2016.GODINU

Rad Ureda u 2016. godini. U izveštajnoj godini broj predmeta u kojima je postupao Ured pučke Pravobraniteljice povećan je za 16% u odnosu na prethodnu. Postupali smo u ukupno 5.433 predmeta, od kojih je 4.031 otvoren na temelju pritužbi građana ili na vlastitu inicijativu, 1.252 predmeta odnosila su se na šire inicijative u koje se Ured uključio, dok su se preostali odnosili na uredsko poslovanje.

Od 2012. do 2016. godine primetno je kontinuirano povećanje broja predmeta, a u tom je razdoblju njihov broj povećan za 86%. Od 4.031 predmeta, u njih 1.578 postupak je započeo prethodnih godina, no zbog njihove složenosti nastavljen je i u 2016., dok je novih predmeta bilo 3.705, od kojih se 2.792 odnosilo na pojedinačne pritužbe, odnosno povrede prava građana.

Skoro polovina pritužbi primljena je nakon osobnog razgovora Ureda s građanima u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu. Naime, osim redovnom ili elektroničkom poštom, građani pritužbe mogu podnositi i lično, pri čemu u razgovoru sa zaposlenima odmah mogu dobiti informaciju što učiniti u slučajevima kada pučka Pravobraniteljica nije ovlaštena postupati.

Drugim rečima, broj građana koji su nam se tokom godine obratili mnogo je veći od evidentiranih, jer smo ih odmah upućivali nadležnim telima, primjerice u slučajevima potrebe za pravnim savetom tokom sudskog postupka ili pritužbi na postupanje drugih fizičkih osoba.

Broj predmeta pučke pravobraniteljice od 2012 do 2016.godine.					
Predmeti	2924	3896	4103	4655	5433
Godina	2012.	2013	2014.	2015.	2016.

Od ukupno 4.031 predmeta u kojima smo provodili postupak tokom 2016. godine, u 2.880 je postupanje završeno, dok se u njih 1.151 nastavlja i tokom 2017. godine.

Od 2.880 predmeta u kojima smo okončali postupanje, u 717 utvrdili smo da su pritužbe bile neosnovane, u 298 bile su osnovane, a čak u 1.009 predmeta strankama su pružene opšte pravne informacije.

S obzirom da nismo bili nadležni za bilo kakvo postupanje, 332 predmeta samo smo primili i 165 primljenih uputili smo posebnim pravobraniteljicama, koje su u konkretnim slučajevima bile nadležne postupati

<i>PODRUČJE</i>	<i>BROJ PREDMETA</i>
<i>Diskriminacija (po različitim područjima)</i>	<i>387</i>
<i>Pravosuđe</i>	<i>320</i>
<i>Radni i službenički odnosi</i>	<i>294</i>
<i>Zdravstvo</i>	<i>218</i>
<i>Postupanje policijskih službenika</i>	<i>203</i>
<i>Osobe lišene slobode</i>	<i>198</i>
<i>Imovinsko-pravni odnosi</i>	<i>137</i>
<i>Graditeljstvo, prostorno uređenje i zaštita okoliša</i>	<i>132</i>
<i>Socijalna skrb</i>	<i>122</i>
<i>Komunalne delatnosti</i>	<i>107</i>
<i>Finansije</i>	<i>106</i>
<i>Statusna prava</i>	<i>84</i>
<i>Obiteljsko pravo</i>	<i>83</i>
<i>Ovrhe</i>	<i>82</i>
<i>Mirovinsko osiguranje</i>	<i>74</i>
<i>Prava branitelja i članova obitelji</i>	<i>64</i>
<i>Stambeno zbrinjavanje i obnova</i>	<i>61</i>
<i>Obrazovanje i znanost</i>	<i>40</i>
<i>Ostale pritužbe</i>	<i>80</i>
UKUPNO PRITUŽBI	2792
<i>NPM</i>	<i>96</i>
<i>Ostale opće inicijative</i>	<i>817</i>
UKUPNO PREDMETA	3705

ZAKLJUČAK

U Šumadijskom upravnom okrugu živi oko 300.000 građana/ki ili 4,17% stanovništva od ukupnog broja stanovništva Republike Srbije. Od ovog broja stanovnika malo više od jednog procenta su pripadnici nacionalnih manjina (koji su se tako izjasnili nezvaničnom popisu iz 2011). Prema dobijenim podacima od državnih institucija koje su bile obuhvaćene istraživanjem, možemo reći da živimo u delu Srbije u kojem nema diskriminaciju. Možda je stvarno Šumadija tolerantnija od drugih delova Srbije ili je možda problem što se o prijavama po oblicima diskriminacije ne vodi evidencija ili se građani nisu obraćali institucijama. Prema podacima koje smo dobili od Poverenika za ravnopravnost, u istraživanom periodu bile su 73 prijave za diskriminaciju sa područja Šumadijskog upravnog okruga. Podaci institucija su drugačiji.

Policajska uprava u Kragujevcu nije imala ni jednu prijavu za diskriminaciju i ne vode evidenciju po članovima Zakona o zabrani diskriminacije od 15 do 27. Osnovni sud je dostavio brojeve 4 parnična predmeta čiji je spor diskriminacija i 18 brojeva predmeta po osnovi radnog prava koji su prosleđeni Višem sudu u Kragujevcu. Osnovno javno tužilaštvo je imalo jednu tužbu na osnovu povrede ravnopravnosti i ono je odbijeno, a po našoj proceni trebalo je da pokrene postupak.

A sa druge strane kada bi smo uporedili broj prijavi za diskriminaciju Hrvatske i Srbije imamo veliku razliku. Hrvatska ima skoro upola manje stanovnika od Srbije, a u periodu od 2012. do 2016. godine prijavljeno je više od 20 hiljada slučajeva diskriminacije (21011), dok je u Srbiji, u istom periodu zabeleženo svega 3 hiljade prijavljenih slučajeva diskriminacije (3317).

Ukoliko se nastavi ovakva praksa, mi nikada nećemo znati da li se u Šumadijskom upravnom okrugu, ali i ostatku Srbije Zakon o zabrani diskriminacije sprovodi ili ne. Ono što je bitno za sve građane jeste da niko nije zaštićen od diskriminacije i samo je trenutak kada ćemo na svojoj koži osetiti diskriminaciju. Zato je važno za sve građane da se Zakon o zabrani diskriminacije sprovodi onako kako je propisano, da se napravi sistem za praćenje primene i efekte zakona kao i da se počinoci kažnjavaju po zakonu, kako bi se građanima omogućila Ustavom zagantovana jednakost.

Član 21. Ustava

Pred Ustavom i zakonom svi su jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije. Zabranjena je svaka diskriminacija, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog

**Neophodno je omogućiti da svaki slučaj diskriminacije bude evidentiran.
Neophodno je bliže upoznati građane, posebno pripadnike marginalizovanih grupa informisati o njihovim pravima i načinima da ih zaštite.
Neophodno je izgraditi sistem koji će i na lokalnom nivou pratiti primenu Zakona.**